

Anàlisi

Antoni Segura i Mas

Historiador

CUBA I EL FRACÀS DE LA REVOLUCIÓ

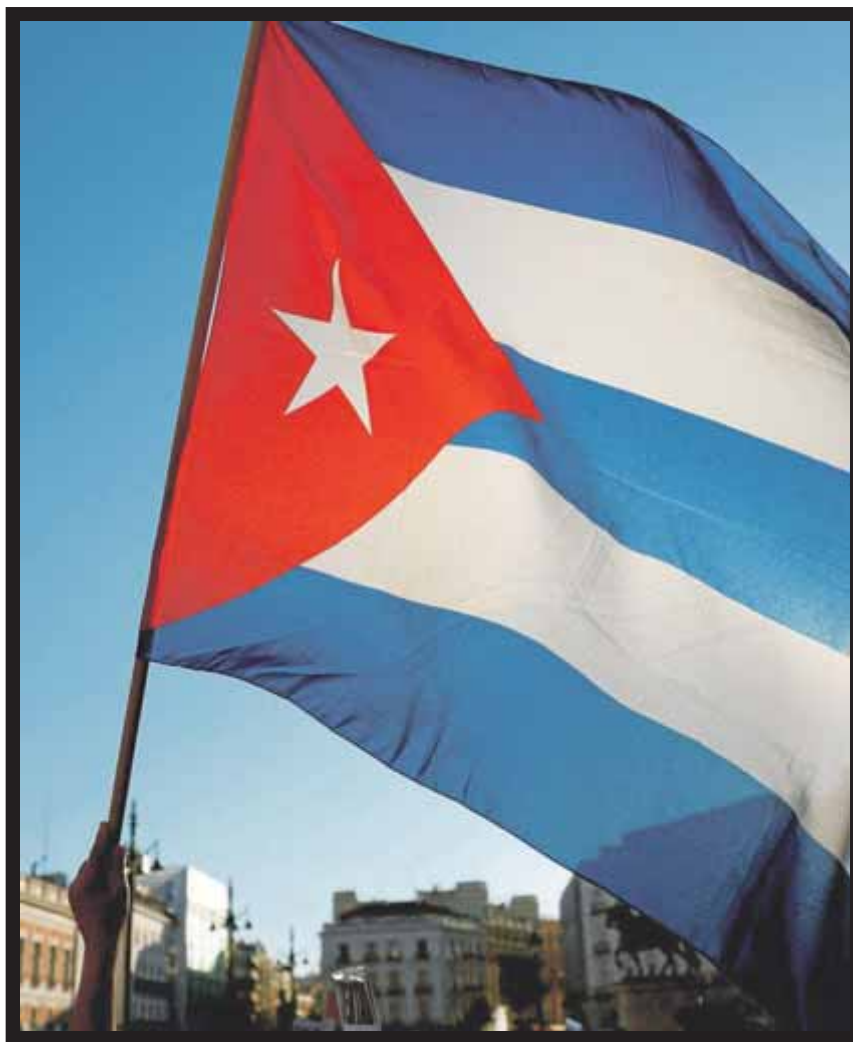
Cuba forma part de la història de Catalunya –especialment del seu litoral– i de l'imaginari col·lectiu, que conserva una imatge idealitzada de l'illa tenyida d'una dosi d'exotisme, com es recull en les lletres de moltes havaneres. La història real, però, està lluny d'aquesta imatge idíl·lica i romàntica i, com totes les històries colonials, conté episodis d'una brutalitat descarnada en el tràfic d'esclaus, en la vida als ingenis i en l'actuació de l'exèrcit espanyol en la guerra de la independència cubana. Al mateix temps, l'illa va ser font d'acumulació de riquesa per a determinats naviliers i sectors de la burgesia catalana, ja fos a través del negoci del tràfic de persones, de l'explotació d'ingenis o de l'abastiment de material per a les tropes destinades a la colònia.

Com a la resta de colònies de l'Amèrica espanyola de principis del segle XIX, la guerra de la independència cubana (1895-1898) la van impulsar sectors de la minoria criolla de l'illa (José Martí, l'heroi de la independència, era fill de pare valencià i mare canària) i va concloure amb la intervenció dels Estats Units i la derrota d'Espanya. En les sis dècades següents, l'illa va passar de ser colònia espanyola a ser el pati d'esbarjo del poderós veí del continent, fins que la guerra freda va propiciar la revolució liderada pels germans Castro, i Cuba va passar llavors a ser un peó de la Unió Soviètica situat a menys de dos-cents quilòmetres de les costes de Florida. La revolució va suposar inicialment una millora evident del nivell de vida de la població amb menys recursos del país i el desenvolupament d'un sistema sanitari i educatiu que es va exportar amb èxit a altres països de l'Amèrica Llatina. Tanmateix, va comportar, també, una excessiva dependència de l'URSS, sobretot

pel que fa a l'abastiment de petroli i d'armament, a canvi de convertir-se en la força de xoc de Moscou en alguns conflictes de la guerra freda, sobretot a l'Àfrica. Com era d'esperar, l'ensulsiada del comunisme a l'URSS va repercutir negativament en l'economia de l'illa i, a diferència del que va succeir en molts països de l'Europa de l'Est –on les elits de l'aparell comunista van procedir a un ràpid reciclatge per tal de sobreviure políticament– o amb el Partit Comunista Xinès –els dirigents del qual han combinat el desenvolupament capitalista i les grans fortunes amb un ferri control polític del partit únic– l'*apparatchik* del règim cubà ha estat incapaç

La revolució va comportar una dependència excessiva de l'URSS

de reciclar-se o de desenvolupar formes d'organització de la producció més eficaçes. Tampoc la desaparició de Fidel Castro (novembre del 2016) va suposar cap canvi significatiu en el règim de l'Havana. És cert que l'embargament dels Estats Units no ha ajudat a propiciar aquesta evolució i, encara menys la presidència de Donald Trump o l'actual apatia de Joe Biden després de la política conciliadora de Barack Obama, però no és menys cert

Mostres a favor i en contra del règim cubà: a la pàgina de l'esquerra, una manifestació en suport al govern, a l'Havana. A dalt, una en contra, a Madrid

➤ MARISCAL / ERNESTO MASTRASCUSA

que el continuisme i la falta de visió de futur de Raúl Castro i actualment de Miguel Díaz-Canel han contribuït a empitjorar la situació econòmica, i l'escassetat de productes bàsics causa estralls entre la població. Igual que va succeir en el segle XIX, quan el 1862 el sitgetà Facund Bacardi va fundar l'empresa del mateix nom a Santiago de Cuba, de nou les inversions catalanes, mallorquines –Melià, Iberostar– i espanyoles hi són presents, sobretot en el sector turístic. Això no obstant, l'aparença de l'illa s'assembla cada vega-

da més a una imatge aturada en el temps, i avui ja ni tan sols queda el consol de gaudir d'una educació i una sanitat que són l'enveja dels veïns i que exporta mestres i sanitaris a altres països amb menys recursos. Com afirma la historiadora cubana Alina Bárbara López Hernández,

El 80% de la població té menys de 60 anys

mai des de 1959, Cuba havia conegut un moment pitjor que l'actual. Hi conflueixen una crisi econòmica estructural i una gran part de la població creixentment mobilitzada en demanda de canvis econòmics i socials per fer front a l'increment

de la pobresa, la desigualtat i la polarització social. Unes demandes que el règim de partit únic i de socialisme burocràtic és incapaç d'afrontar amb altres mesures que no siguin la repressió (com va succeir amb l'esclat social del juliol passat), la presó, els judicis sumaríssims, les amenaces i les calúmnies als intel·lectuals crítics i als dirigents significats de l'oposició, a qui s'acusa sovint d'estar al servei de la CIA i de l'imperialisme nord-americà. Actualment, el 80% de la població té menys de 60 anys i, per tant, no va viure ni té cap record de la revolució del 1959, de manera que cada vegada és més immune al discurs buit d'uns dirigents que viuen aïllats en un somni revolucionari que fa temps que va deixar d'existir. Uns dirigents que, a més, no tenen, ni de lluny, el carisma de Fidel Castro, de manera que els mobilitzats del juliol passat es van permetre substituir el *Pàtria socialisme o mort! Vencerem!* de Fidel per un esperançador *Pàtria i vida* contra la repressió i el flagell de la covid-19 en un país sense recursos i gairebé aïllat de la resta del món.